

reice

recursos web per a la igualtat i la convivència

"Programa finançat pel Ministeri d'Educació, Cultura i Esport"

recursos web
per a la igualtat
i la convivència

"Programa finançat pel Ministeri
d'Educació, Cultura i Esport"

FITXA DEL RECURS

MÈTODE DE NO-INCULPACIÓ / GRUP DE SUPORT

DESCRIPCIÓ, QUÈ ÉS?

El “mètode de no-inculpació” o “grup de suport” és una estratègia d'intervenció per a fer front a situacions d'assetjament escolar o intimidació social. Per mitjà d'un enfocament de **resolució de problemes**, tracta d'abordar els casos detectats a partir de la **formació d'un grup de suport** en què participen activament, un o més agressor/es, companys que li donen suport i observadors/es passius.

Té l'origen en el mètode “no blame approach” o “enfocament de cap culpa”, desenvolupat i aplicat amb èxit per George Robinson i Bárbara Maines en els anys 90 a Anglaterra. D'aquest mètode se n'han fet diverses adaptacions, com ara l'australiana, de Ken Rigby (1997), o la neozelandesa, de Keith Sullivan, Mark Cleary i Canny Sullivan (2004).

Té com a **objectius** millorar la situació general que es crea en els casos d'assetjament escolar, evitar el cicle de culpa-càstig-venjança tot reduint comportaments reactius i actituds defensives o de rebuig, així com generar sentiments d'interdependència i un compromís d'ajuda. Per tant, suposa una resposta **creativa i prosocial** (Sullivan, Cleary i Sullivan, 2005), que pretén transformar l'actitud hostil inicial en una actitud col·laborativa per mitjà de l'activació i el desenvolupament de l'empatia i de conductes de suport i protecció envers la víctima.

El mètode està **fonamentat en el poder latent del grup** i en el fet que **participar activament en la solució d'un problema genera benestar** i sempre és millor que formar part del problema. La premissa bàsica és la participació de **totes les persones implicades** en la situació d'assetjament, que tenen la possibilitat de denunciar i rebutjar aquest tipus de conductes. Una nota característica és la **intervenció de l'assetjador**, que forma part el grup de suport i ha de buscar altres maneres de conservar l'estatus dominant davant de l'erosió que pateix la seua base de poder dins del grup (Sullivan, Cleary i Sullivan, 2005).

Per al seu ús **no cal aprofundir en els fets i en les causes**. El que importa és acabar amb el sofriment de la víctima i, per tal de fer-ho, no cal culpabilitzar ningú, sinó buscar solucions. Per això, en comptes de centrar-se en l'agressor i en els motius que l'han dut a actuar així, se centra en els **sentiments de la víctima** i en la **millora de la competència social** del grup.

Aquesta estratègia per fer front a l'assetjament escolar a partir del canvi de la dinàmica social dels grups on es produeix, quedaria arreglada, junt a la resta de mesures que el centre aplique, en el **pla de convivència del centre**.

La versió original del mètode, presentada per Robinson i Maines, estava formada per set passos, motiu pel qual també era conegut com el "mètode dels set passos". Autors com Keith Sullivan, Mark Cleary i Canny Sullivan en proposen cinc perquè aglutinen en un sol pas algunes de les actuacions dutes a terme en les primeres fases. La diferència fonamental que trobem entre les diferents versions d'aquesta estratègia és el fet de dur a terme o no un seguiment individual amb cada membre del grup de suport i amb la víctima després de la primera reunió grupal i abans de la segona.

(Vegeu Regles bàsiques No Inculpació)

COM S'UTILITZA?

INFORMACIONS PRÈVIES (Vegeu Fitxa Avaluació_No Inculpació)

1. **Una vegada detectat el cas**, recollim informació sobre el cas i sobre l'alumnat participant, tant aquell que pateix l'assetjament com qui agredeix. Cal recordar que tant aquesta intervenció com qualsevol altra en cas d'assetjament haurà d'estar emmarcada en el protocol que recull l'annex I de l'Orde 62/2014, de 28 de juliol (Vegeu Infografia del Protocol).

Tal com s'arregla en el protocol, destaquem la necessitat que, des que detectem el cas, les famílies de les alumnes i els alumnes implicats han d'estar informades de les actuacions que es duguen a terme i del seguiment que se'n faça.

2. **Establim la gravetat del cas** i determinem quina serà la intervenció que durem a terme.
3. **Registrem quines persones participaran en la intervenció** i qui en serà el responsable.
4. **Cal registrar per escrit totes les actuacions** que es duguen a terme al llarg del procés, **la coordinació, el seguiment i l'avaluació de cada una de les fases**, així com qualsevol informació que considerem rellevant.

A continuació es detallen els passos per a aplicar el mètode de no-inculpació i els objectius de cada un.

MÈTODE EN SIS PASSOS (Vegeu còmic: resum il·lustrat amb un exemple de l'aplicació del mètode)

1. Reunió amb la víctima de l'assetjament

Els objectius d'aquesta reunió són els següents:

- a) Proporcionar-li suport i comprensió.
- b) Generar confiança sobre les possibilitats de millora de la situació.
- c) Recollir informació sobre detalls importants del cas per a establir-ne la gravetat, però sense arribar al fons de la qüestió. Ens interessa saber de quin tipus d'assetjament es tracta, el lloc o llocs on es produeix, els implicats i la freqüència.
- d) Assegurar-nos que no està en situació de risc.
- e) Explicar-li el procés i demanar el seu consentiment per a aplicar-lo.
- f) Preguntes-li qui podria formar part del grup de suport.
- g) Deixar-li clar que ens assegurarem que la situació no empitjorà.
- h) Animar-la a expressar sentiments per mitjà de la redacció d'un text o la realització d'un dibuix.

2. Selecció dels membres del grup de suport

2.1. Diagnòstic previ de les relacions del grup i el cas detectat.

2.2. Elecció dels membres del grup.

NOTES ACLARIDORES

A) Per a dur a terme un **procés diagnòstic de la situació** que ens permeta seleccionar els membres del grup d'una manera idònia, podem fer ús de les eines següents:

i. **Ferramentes sociomètriques**, per exemple:

- Qüestionari d'avaluació de les relacions entre iguals, CESC – Collell, J. i Escudé, C. (2006) <http://www.xtec.cat/~cescude/BZB%20CESC.htm>.
- *My bullying*, disponible en: <https://sociescuola.es/es/index.php>.
- The buddy tools (joc on line)

ii. **Recollida d'informació i consulta amb el tutor o tutora** per a ajustar la selecció.

iii. **Realització d'activitats** en tutoria / matèria curricular

- Visionat de curtmetratges sobre l'assetjament escolar amb activitats previsionat i/o postvisionat (reflexions individuals, anàlisi de casos, debats).

Exemple: Video Bully Dance (Vegeu vídeo en <https://www.youtube.com/watch?v=4K02OxmV3-0>
Vegeu proposta didàctica en <http://www.xtec.cat/~jcollell/Z94Bully%20Dance.pdf>).

- Joc de rol sobre situacions problema Vegeu activitat exemple en: <https://elspunysnoparlen.files.wordpress.com/2015/07/actdinc3a1mica-whatsapear-y-convivir.pdf>.

B) Membres del grup

- Alumnat que assetja
- 2 companys o companyes que li donen suport (seguidors/es)
- 1 o 2 espectadors o espectadores
- 2 membres influents/firmes (líders prosocials, madurs o madures i responsables)

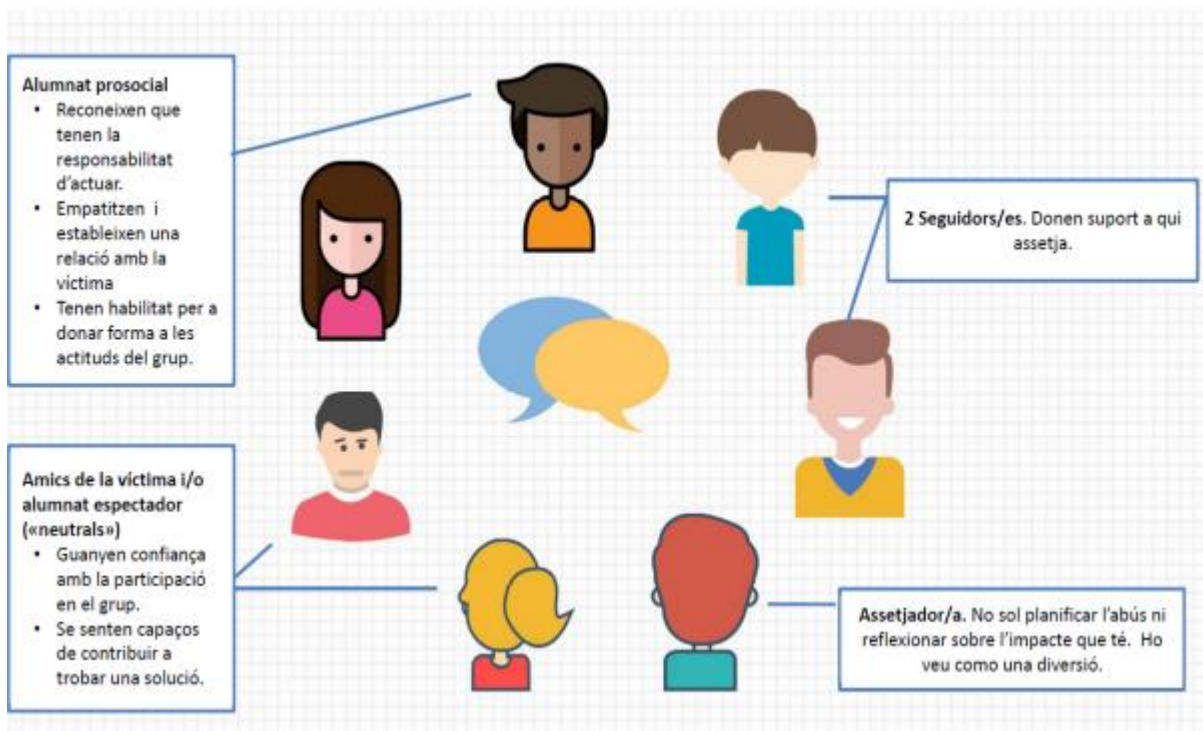

Figura 1.

3. Reunió amb el grup de suport (sense la víctima) Vegeu Guia No-Inculpació

Una vegada reunits i reunides en un lloc tranquil, on no ens interrompen, els passos que s'han de seguir (que alhora constitueixen els objectius d'aquesta fase) són els següents:

- Insistir en** el fet que l'alumnat reunit allí ha sigut seleccionat perquè s'ha considerat que poden ajudar una persona que està patint. No es culpabilitzarà ni es castigarà ningú; eixe no és l'objectiu. Ara constitueixen un grup de suport que té en les seues mans contribuir a la solució d'un problema.
- Explicar el problema** evitant entrar en detalls sobre fets i causes i sense culpabilitzar ningú. Compartim amb el grup el dibuix que ha elaborat o el text que ha redactat la víctima per tal d'expressar com se sent.

- c) **Demandar idees** o maneres d'ajudar la víctima:
- Comencem a demandar idees a l'alumnat prosocial.
  - Deixem la persona que assetja per al final.
  - Si algú no té cap idea, passem al següent i li advertim que després tornarem a preguntar-li.
- d) Obtindre **compromisos**, que registrarem en un full o plantilla. (Vegeu Plantilla Registre Compromisos No Inculpació)
- e) **Responsabilitzar el grup**: deixar els resultats en les seues mans.

4. Seguiment individual (entrevistes amb la víctima i amb cada un dels membres del grup) Vegeu Guia No Inculpació

4.1. Amb la víctima es pretén:

- a) Recordar-li que té suport i protecció.
- b) Comprovar que ha cessat l'assetjament.
- c) Treballar estratègies d'afrontament.

4.2. Amb qui agradeix es pretén:

- a) Demostrar-los que s'està controlant el procés.
- b) Revisar el compliment dels compromisos.
- c) Sol·licitar noves idees i aportacions.

4.3. Amb l'alumnat espectador es pretén:

- a) Ídem que amb l'alumnat agressor.
- b) Demandar-los opinió sobre la situació de la víctima.

5. Segona reunió amb el grup de suport (entre una i dues setmanes després de la primera). Vegeu Guia No - Inculpació. Els objectius d'aquesta segona reunió són:

- a) Contrastar opinions.
- b) Valorar la millora de la convivència del grup.
- c) Reforçar cadascú u de manera individual i com a membre del grup.
- d) Repassar i reforçar compromisos.

6. Avaluació de la intervenció Vegeu Fitxa Avaluació_No-Inculpació

- a) Reactivar el procés, si cal.
- b) Reforçar amb altres estratègies.

ATENCIÓ A LA DIVERSITAT

Cal advertir que totes i cadascuna de les activitats proposades tant per al diagnòstic grupal, com per a dur a terme la intervenció amb el grup de suport, han de ser adaptades a la diversitat de l'alumnat pel que fa a les formes de representació de la informació oral i escrita emprades, als canals de comunicació que cada estudiant fa servir per expressar idees i sentiments, així com al nivell d'abstracció del llenguatge emprat en cadascuna d'aquestes activitats.

Algunes de les adaptacions que es poden introduir en les activitats, tant en les del diagnòstic (sociograma, comentari del vídeo, joc de rol), com en les complementàries que es duen a terme en tutoria (programes per a millorar la competència social), o com en les que s'aplicarien de forma específica amb algunes de les persones implicades en el cas, podrien ser de l'estil de les següents:

- Introduir claus visuals i/o gràfiques per tal de facilitar la comprensió de la informació verbal escrita.
- Destacar les paraules clau o idees principals dels textos que fem.
- Anticipar el vocabulari específic o les paraules desconegudes (p.e: les de les preguntes del sociograma).
- Adaptar el nivell dels textos al nivell de comprensió de l'alumnat.
- Visionats dels vídeos que es fan servir, tantes vegades com siga necessari.
- Acompanyament i suport per tal de participar en les diferents activitats (assignació d'un alumne tutor en els casos d'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu que no puguin participar de forma autònoma).

Es tracta d'eliminar les barreres d'accés a la informació i/o comunicació, així com les de participació de qualsevol alumne o alumna, perquè pugua contribuir tant al diagnòstic del problema com a la seua solució.

QUAN I PER A QUÈ S'UTILITZA?

És un procediment adequat en els casos següents: (Vegeu infografia "Quan Aplicar la No - inculpació")

1. Quan les conductes d'assetjament tenen baixa intensitat.
2. Quan els participants no són conscients de la gravetat del dany que causen.
3. Per a destacar el paper fonamental dels espectadors en les dinàmiques d'assetjament.
4. Aplicable en qualsevol etapa educativa, tot i que sembla més útil en educació primària i els primers cursos de secundària (sobretot a 1r d'ESO).

Cal tindre en compte que la protecció de la víctima és sempre prioritària. De fet, una de les primeres mesures que prendrem una vegada detectat el cas, és la de comprovar que la persona que pateix la intimidació/assetjament no es troba en perill. A més, per tal que l'aplicació del mètode de no-incipació resulte eficaç, ha d'anar acompanyada d'intervencions més específiques que garantisquen el cessament definitiu de la intimidació. Aquestes mesures estaran adreçades a cadascú un dels implicats i a les famílies. Vegeu intervencions complementàries.

PER QUÈ APLICAR EL MÈTODE DE NO-INCULPACIÓ

Les víctimes d'assetjament sempre pateixen un alt nivell d'angoixa i no solen confiar que l'assetjament cesse encara que el comuniquen a les persones adultes. En general temen que, si l'alumnat que assetja és recriminat, els episodis d'assetjament puguen agreujar-se.

El mètode del grup de suport pretén aconseguir posar fre a l'assetjament amb l'ajuda dels companys i de les companyes, supervisats/ades pel professorat. No centra l'atenció en la culpa o en la falta, sinó en les solucions, i ofereix des del primer moment suport i protecció a la víctima.

La responsabilitat és compartida; no recau en la persona de l'agressor o agressora, sinó en tots i totes. Sol·licitar la implicació del grup, involucrant els/les espectadors/es, permet que cada membre se senta responsable i que no pugua eludir la seua participació activa en la solució de la situació d'abús.

El fet de conèixer els sentiments de la víctima permet al grup prendre consciència del problema, activar l'empatia i orientar-la cap a accions concretes que permeten superar la situació. Es tracta de desenvolupar un sentiment d'interdependència i que adquirisquen un compromís d'ajuda.

Estudis que fonamenten l'èxit de l'aplicació

Els diferents estudis realitzats indiquen un alt percentatge d'èxit tant en el cessament de l'assetjament, com en el manteniment sostingut de les conductes d'ajuda i cooperació.

L'avaluació duta a terme en 2008 per Fairaend, l'equip alemany per a la mediació de conflictes, la supervisió i la formació contínua, mostra que l'assetjament és frenat amb èxit en 192 casos (87,3 %) dels 220 casos en què s'aplica el mètode de no-inculpació. En 2016 es replica l'estudi per mitjà d'enquestes en línia i s'obté que en 168 dels 186 qüestionaris emplenats, l'eficàcia del mètode és valorada entre bona i molt bona en un 90,32 % dels casos en què es fa servir aquest enfocament.

Per la seua banda, les investigacions d'Alyssa Steiger (2010) conclouen que les intervencions dutes a terme amb el mètode del grup de suport resulten exitoses en un 80 % dels casos.

Els resultats dels estudis duts a terme en 2011 per Ken Rigby apunten un èxit del 77 % quan s'aplica en primària i d'un 68 %, en secundària.

Moira DeNike va comprovar en estudis longitudinals duts a terme entre 2012-16, i en una mostra de 218 casos, que aquesta intervenció resulta efectiva tant per a reduir la intensitat de l'assetjament aconseguït en un 92,8 % dels casos de la mostra), com per a disminuir la freqüència de les agressions (en un 94,5 % dels casos). Els sentiments de seguretat a l'escola van millorar significativament; en el 90,1 % dels casos el procés havia estat "exitós" o "molt exitós".

LIMITACIONS

El **mètode de No-Inculpació NO** és apropiat en els casos següents: Vegeu infografia “Limitacions No Inculpació”

1. Formes greus de la intimidació o assetjament.
2. Quan l'alumnat assetjador fa un ús sistemàtic i instrumental de l'abús sobre els seus companys i les seues companyes.
3. Quan la víctima es troba o es pot trobar en situació de risc.
4. En cas de reincidència.

REQUISITS

- Requereix que formen part del grup de suport alguns i algunes estudiants amb elevada assertivitat, maduresa personal i conducta prosocial, capaços d'empatitzar i establir una relació positiva amb la víctima, que compartisquen l'objectiu de trobar solucions adequades per part del grup de suport i que tinguen l'habilitat de donar forma a les actituds grupals.
- La persona que dirigeix les entrevistes ha de **conèixer bé el procediment complet**, tindre un alt nivell d'experiència per a activar l'empatia i habilitats per a dirigir el grup cap a la solució. A diferència de les pràctiques restauratives o la mediació, no es planteja un treball entre les diferents parts per a resoldre el problema.

És per aquest motiu que en cas que el centre compte amb professorat o personal d'orientació motivat per aplicar aquest mètode, resulta convenient que, des del **pla anual de formació** o de l'oferta dels CEFIRE, es tinguen previstes activitats formatives que permeten la seua aplicació de forma adequada.

INVESTIGACIONS I DOCUMENTACIÓ

- DENIKE, M., PH.D. Outcomes Evaluation 2012-14. No Bully Solution Team. Recuperat de: https://ppl.pt/system/files/no_bully_solution_teamr_2012-14.pdf
- Equip Fairaend per a la mediació de conflictes, la supervisió i la formació continua (2008). No blame approach. Informes d'avaluació realitzats en 2008 i 2016. Recuperat de: http://www.no-blame-approach.de/ergebnisse_evaluation.html
- RIGBY, K. (2010). "El método de grupo de Apoyo"(cap. 8), en *Intervenciones acoso en las escuelas: seis métodos básicos*. Camberwell, Acer. Republicat (2012): Boston / Wiley (edició americana).
- RIGBY, K. I GRIFFITHS, C. (2011). "Addressing cases of bullying through the Method of Shared Concern", en *School Psychology International*, 32, p. 345-357.
- RIGBY, K. (2011). *The Method of Shared Concern: A positive approach to bullying*. Camberwell, Vic: ACER.
- ROBINSON, G. i MAINES, B. (2008). *Bullying: A complete guide to the Support Group Method*. Sage.
- ROBINSON, G. i MAINES, B. (2000). *Crying for help: The No Blame approach to bullying*. Inyahead Press.
- ROCHE, R. (1995). *Psicología y educación para la prosocialidad*. Barcelona, España: Servicios de Publicaciones de la Universidad Autónoma de Barcelona.
- SMITH, P. K.; HOWARD, S.; THOMPSON, F. (2007). "Use of the support group method to tackle bullying, and evaluation from schools and local authorities in England", en *Pastoral Care in Education*, 25(2), p. 4-13.
- STEIGER, A. (2010). *Solution Team: a program evaluation of an anti-bullying intervention*. San Francisco.
- SULLIVAN, K.; CLEARY, M.; SULLIVAN, G. (2005). "Cambiar la dinámica social: el enfoque de ninguna culpa" (cap. 15), en *Bullying en la enseñanza Secundaria. El acoso escolar: cómo se presenta y cómo afrontarlo*. Barcelona: Ediciones CEAC, p. 222-237.
- THOMPSON, F. i SMITH, P. K. (2011). El uso y la eficacia de las estrategias contra la intimidación en las escuelas. Informe de Investigación DFE-RR098. Londres: HMSO.
- VAN DER MEULEN, K.; GRANIZO, L.; DEL BARRIO, C. (2010). *Equiparar para Educadores: Adolescentes en situación de conflicto*. Adaptació espanyola de DIBIASE, A. M.; GIBBS, J.; POTTER, B. (2005): *Equip for Educators: Teaching youth (grades 5-8) to think and act responsibly*. Madrid: La Catarata.
- YOUNG, S. (1998). "The Support Group Approach to Bullying in Schools", en *Educational Psychology in Practice*, 14, p. 32-39. Recuperat de: <http://dx.doi.org/10.1080/0266736980140106>

CENTRES QUE HO HAN IMPLEMENTAT

- IES Maria Ibars (Dénia)